

'Altijd in beweging'

Christelijke Scholengemeenschap - gymnasium, atheneum, havo en vmbo-t

Remedial Teaching Protocol

Inhoud:

1	Beleid Taalproblemen en dyslexie	3
1.1	RT-begeleiding Taal op het DevelsteinCollege	8
1.2	Toelichting faciliteiten dyslexiekaart	9
1.3.1	Protocol laptopgebruik	11
1.3.2	Gang van zaken digitaal toetsen en gebruik van extra tijd	12
1.4	Dyslexieprotocol Ne onderbouw en bovenbouw)	13
1.5	Dyslexieprotocol MVT (onderbouw en bovenbouw)	14
1.6	Aangepast programma/dispensatie MVT	17
2	Beleid Ernstige rekenproblemen en dyscalculie	18
2.1	Inleiding	18
2.2	Begeleidingstraject RT-rekenen	19
2.3	Dyscalculiebeleid	21
2.4.	Toelichting faciliteiten dyscalculiekaart	23

Bijlagen:

- Bijlage 1 Dyslexiekaart
- Bijlage 2 Artikel 3.54 en 3.55 Uitvoeringsbesluit WVO
- Bijlage 3 Dyscalculiekaart

1 Beleid Taalproblemen en dyslexie

Waarom is een speciale aanpak met betrekking tot dyslexie noodzakelijk?

Definitie dyslexie:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordbeeldidentificatie (lezen) en/of de schriftbeeldvorming (spellen).

Een automatiseringstekort komt ook naar voren bij de moderne vreemde talen en bij complexe taken. Dyslexie is niet altijd gemakkelijk te herkennen en komt in verschillende maten voor, van zwak tot zeer ernstig. Dyslectische leerlingen zijn niet dom of lui. Hun falen is geen onwil. Vaak doen deze leerlingen hun best. Ze besteden uren aan hun huiswerk en halen dan nog een onvoldoende. Ze kunnen door de beperkte lees- en spellingvaardigheid hun kennis en vaardigheden onvoldoende laten zien. Regelmatig krijgen ze dan ook te horen dat ze beter hadden moeten werken. Veel kinderen verliezen op die manier hun zelfvertrouwen, worden gespannen, krijgen last van faalangst of geven het op. Dyslectische leerlingen zijn tijdens het schoolgaan aangewezen op begrip en begeleiding van docenten. Daarom is het belangrijk dat wij als school een goed beleid hebben voor deze leerlingen, zodat ze niet onnodig de dupe worden van hun leerstoornis en op een lager niveau terechtkomen.

Belangrijk is dat afspraken met betrekking tot dyslexie door alle docenten ondersteund en nageleefd worden.

Wanneer moet je een leerling voor nader onderzoek doorverwijzen?

Indien er sprake is van een aantal van onderstaande situaties:

- Als een leerling altijd erg veel tijd nodig heeft en/of regelmatig niet klaar is binnen de gestelde tijd bij schriftelijke overhoringen, proefwerken e.d.;
- Als een leerling erg veel fouten maakt in zijn werk, werkstukken e.d.;
- Als een leerling veel verbetert en/of doorhaalt in gemaakt werk;
- Als een leerling een heel slecht handschrift heeft;
- Als een leerling zich moeilijk kan concentreren bij 'talige' vakken;
- Als een leerling heel veel moeite heeft met het schrijven van Engelse woorden;
- Als een leerling fonetisch schrijft;
- Als een leerling fouten maakt bij het noteren van cijfers (bijv. 31 i.p.v. 13);
- Als een leerling moeite heeft met het onthouden van rekentafels, jaartallen, topografie aardrijkskunde, rijtjes leren, enz.;
- Als een leerling geen zin heeft in lezen;
- Als een leerling zich moeilijk kan concentreren bij het lezen van een tekst en/of de tekst niet binnen een bepaalde tijd gelezen heeft;
- Als een leerling beter luisterend dan lezend kan begrijpen.

Volgens welke procedures kan een leerling een dyslexieverklaring krijgen?

- Sommige leerlingen komen met een dyslexieverklaring op school;
- Uit uitgebreid onderzoek in de brugklas kan een vermoeden van dyslexie naar voren komen.
- Door docent/ouders en/of leerling kan verzocht worden om nader onderzoek (vooronderzoek dyslexie).

Wat te doen bij een vermoeden van dyslexie?

- Mentor/vakdocent/ouder meldt de leerling aan bij de RT'er taal: mevrouw Oosting moosting@DevelsteinCollege.nl. Bij afwezigheid kunt u contact opnemen met mevrouw De Vos: mdvos@DevelsteinCollege.nl);
- RT'er vraagt talenvakdocenten om advies (cijfergemiddelde, inzet, opvallende fouten die kunnen wijzen op dyslexie, enz.);
- RT'er zoekt vervolgens de dictees op uit het brugklasjaar om een kwalitatieve analyse (soort fouten) te doen. Dit is namelijk nog niet gebeurd bij leerlingen die niet te veel fout hadden gemaakt in het signaleringsdictee, ofwel leerlingen die de kwantitatieve analyse (aantal fouten) hebben doorstaan;
- Als de informatie van de talenvakdocenten en de brugklasdictees voldoende aanleiding geeft voor verder onderzoek, komt de leerling in aanmerking voor een vooronderzoek door de RT'er;
- Indien het resultaat van dit vooronderzoek een verder onderzoek rechtvaardigt, wordt ouder(s)/verzorger(s) geadviseerd hun kind extern te laten testen. Eventueel geeft de extern deskundige hierna een dyslexieverklaring af. De kosten van het externe dyslexie-onderzoek zijn voor rekening van ouders;
- De RT'er heeft afspraken gemaakt met het externe bureau 'Kinderpraktijk Heijligers & Treep.' Wanneer ouders willen, kunnen zij het dyslexie-onderzoek laten uitvoeren door dit bureau. De RT'er neemt kosteloos een deel van het onderzoek af, waardoor ouders tegen een gereduceerde prijs het onderzoek kunnen laten uitvoeren. Meer informatie hierover kunt u opvragen bij Mevrouw Oosting. Voor meer informatie over het onderzoeksbureau: <https://www.kinderpraktijkdordrecht.nl>
- RT'er communiceert het gehele traject met de mentor;
- Als er dyslexie wordt geconstateerd, communiceert de RT'er dit met de docenten;

Let op:

Indien DevelsteinCollege geen aanleiding ziet voor extern onderzoek wil dit niet per definitie zeggen dat de leerling niet dyslectisch is. Er is dan nog geen diagnose gesteld. Indien ouders zekerheid willen hebben, staat het ze altijd vrij om een extern onderzoek in te stellen. **Dit dient duidelijk gecommuniceerd te worden naar de ouders.**

Communicatie

- De RT'er informeert de mentor over leerlingen met lees- en spellingproblemen en deelt aan de docenten mee welke leerlingen dyslectisch zijn;
- De RT'er brengt de mentor op de hoogte van de voortgang van de dyslectische leerlingen;
- De mentor houdt de docenten op de hoogte van deze voortgang en brengt de dyslectische leerlingen ter sprake in de leerlingbesprekingen;
- De mentor is het eerste aanspreekpunt voor zowel de dyslectische leerling als de docenten (eerste lijn);
- De mentor koppelt de informatie terug naar de RT'er en geeft nieuwe gevallen van dyslexie door aan de RT'er;
- De RT'er is te allen tijde in te schakelen voor hulp en advies (tweede lijn).

Wat doet de school m.b.t. dyslectische leerlingen?

- Dispenserende en compenserende maatregelen per individu vaststellen op een dyslexiekaart¹;
- Afspraken maken m.b.t. verantwoordelijkheid leerling en deze vastleggen op een kaart;
- Hieronder volgt een overzicht van belangrijke RT-activiteiten. Deze staan ook met weeknummer vermeld in de algemene jaarplanning:

Periode 1	Signaleringsdictee klas 1 RT-lessen dyslectische leerlingen klas 1 Signaleringstoets begrijpend lezen klas 1
Periode 2	Start reteaching spelling klas 1 Start reteaching begrijpend lezen klas 1
Periode 3	Tweede afname signaleringsdictee klas 1 Extra aandacht tijdens de les Nederlands voor de uitvallers bij het tweede dictee Vervolg RT-lessen dyslectische leerlingen klas 1
Periode 4	Vervolg extra aandacht voor de uitvallers bij het tweede dictee Signaleringstoets begrijpend lezen klas 1 t/m 4

Actueel

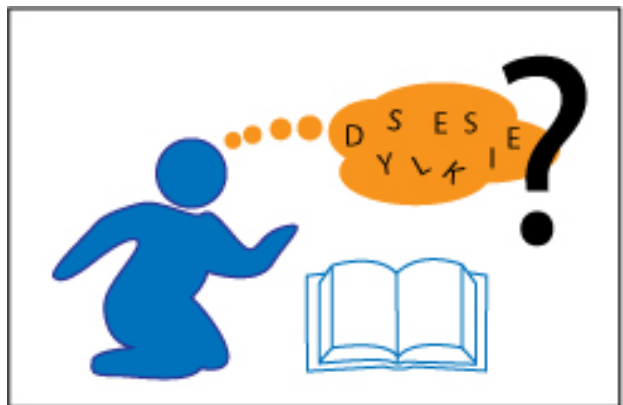
Op de site www.balansdigitaal.nl is alle informatie te vinden over de actuele stand van zaken omtrent de wettelijke bepalingen rondom dyslexie, bijvoorbeeld over toegestane hulpmiddelen e.d.

¹ Zie bijlage 1: Dyslexiekaart

Dyslexie en het Centraal Examen

Artikel 3.54 en 3.55 van het Uitvoeringsbesluit WVO

De mogelijkheid om aangepast examen te doen voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte (waaronder dyslectische leerlingen) is wettelijk vastgelegd in artikel 3.54 en 3.55 van het uitvoeringsbesluit WVO. Op grond van artikel 3.54 en 3.55 mag de directeur bepalen of een leerling aangepast centraal examen mag doen en op welke wijze. Aanpassingen moeten door de school gemeld worden aan de inspectie. Standaard hebben leerlingen met dyslexie recht op verlenging van de examentijd met 30 minuten. Andere aanpassingen en hulpmiddelen zijn alleen mogelijk, als deze vermeld staan in het deskundigenrapport dat bij de dyslexieverklaring hoort. Ook moet de leerling op school al geruime tijd met de hulpmiddelen hebben gewerkt.

Aanbevelingen aan docenten met betrekking tot dyslectische leerlingen:

- Zorg er voor dat je weet welke leerlingen dyslectisch zijn (zet een D in je klassenlijsten, bekijk de dyslexiekaarten en de lijst met dyslectische leerlingen);
- Toon begrip;
- Vergelijk deze leerlingen niet met anderen;
- Laat de leerlingen zo min mogelijk overnemen van het bord, want zij kunnen niet tegelijk luisteren, kijken en schrijven in het gevraagde tempo;
- Geef geen dictaten, want dyslectische leerlingen kunnen het gehoorde niet snel genoeg en niet foutloos noteren. Geef desnoods toestemming de aantekeningen van een medeleerling te kopiëren;
- Geef hen, indien mogelijk, aantekeningen, uitwerkingen e.d. op papier. (hier profiteren alle leerlingen van);
- Bied, indien nodig, extra hulp;
- Geef extra uitleg met behulp van voorbeelden;
- Haal kennis voortdurend op;
- Leg uit waar een stuk leerstof bij hoort;
- Controleer of de opdracht begrepen is;
- Lees op verzoek de opdrachten voor;
- Geef tips voor het maken en leren van huiswerk;
- Maak de toetsen in lettertype Arial 12. Dit geldt voor alle leerlingen (zowel dyslectisch als niet-dyslectisch).
- Laat de leerlingen werken met een leesliniaal en/of een geel liniaaltje als zij dit in hun bezit hebben;
- Geef de leerlingen extra tijd bij schriftelijke overhoringen, proefwerken, schoolonderzoeken of examens (wettelijk toegestaan is 20% van de totale tijd);
- Reken de spelling niet mee als deze niet relevant is. Dit is bij zaakvakken het geval;
- Reken herhaalde spellingfouten maar één keer mee;
- Zet bij fouten het juiste woord ernaast, erboven of eronder. Dyslectische leerlingen moeten het goede woordbeeld zien;
- Geef de leerlingen geen voorleesbeurten of spreek deze van tevoren af zodat ze dit kunnen voorbereiden;
- Zet huiswerk op het bord en licht het eventueel mondeling toe.
- Controleer regelmatig de schriften, het huiswerk (bij MVT² erg belangrijk!).
- Bespreek het gemaakte werk na en leg uit wat wel en niet goed is;
- Overhoor eens mondeling i.p.v. schriftelijk;
- Geef een mondelinge herkansing bij onvoldoende resultaat, bijv. bij woordjesproefwerken (klas 1 t/m 3, m.u.v. VMBO klas 3);

² MVT = Moderne Vreemde Taal

1.1 RT-begeleiding Taal op het DevelsteinCollege

Begeleiding brugklasjaar

RT/reteaching spelling + huiswerktips ('leren leren')

De volgende leerlingen komen hiervoor in aanmerking:

- dyslectische leerlingen (meteen vanaf begin schooljaar)
- leerlingen met een taalachterstand, via het signaleringstraject geselecteerd. Dit wordt opgevangen tijdens de les Nederlands;

Dit signaleringstraject is als volgt opgebouwd:

- 1^e signaleringsdictee voor alle leerlingen;
- acht reteachinglessen (bijspijkerlessen) aan de uitvallers bij het 1^e dictee;
- 2^e signaleringsdictee voor alle reteachingleerlingen;
- Extra aandacht tijdens de les Nederlands voor de uitvallers bij het 2^e dictee;
- RT aan de dyslectische leerlingen.

Reteaching begrijpend lezen:

Deze begeleiding wordt gegeven vanaf de 2^e periode. Hiervoor komen leerlingen in aanmerking die geselecteerd worden door middel van een digitale signaleringstoets begrijpend lezen, Diatekst. De uitslag hiervan wordt met ouder(s)/verzorger(s) gecommuniceerd via een brief. Aan het einde van het schooljaar wordt deze nogmaals afgenomen en volgt weer een rapportage. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze toets worden de leerlingen in de tweede klas geselecteerd voor begeleiding.

Begeleiding tweede klassen en hoger

Voor deze klassen is er geen speciaal RT-begeleidingsuur meer. Het is voor dyslectische leerlingen wel mogelijk om begeleiding op afstand te krijgen, dat wil zeggen dat ze thuis zelfstandig opdrachten maken die de RT'er aanlevert en nakijkt. Dit is op initiatief van de leerling zelf. Ook leerlingen uit hogere leerjaren kunnen bij de RT'er terecht als ze tips willen hebben of als er problemen zijn. Ouder(s)/verzorger(s) zijn altijd vrij om extern extra begeleiding te zoeken; voor sommige leerlingen is dit noodzakelijk. Het recht op het gebruik van de dyslexiekaart behouden dyslectische leerlingen hun gehele schoolloopbaan op het DevelsteinCollege.

Reteaching begrijpend lezen:

Voor klas 2 en 3 wordt deze begeleiding gegeven vanaf de 2^e periode. Hiervoor worden leerlingen geselecteerd door middel van de Diateksttoets van het eind van vorig schooljaar. Vlak voor de zomervakantie vindt een volgmeting plaats waarvan ouder(s)/verzorger(s) de uitslag ontvangen via een brief.

Communicatie met ouders

- Contact met ouders van nieuwe dyslectische brugklasleerlingen, nog vóór begin nieuwe schooljaar;
- mogelijkheid bijwonen van een RT-les begin nieuwe schooljaar voor ouders van dyslectische brugklasleerlingen;

Voorlichting

- Informatie tijdens de voorlichtingsavond voor basisschoolleerlingen;
- Ouders kunnen aan het begin van het brugklasjaar een RT-les bijwonen;

1.2 Toelichting faciliteiten dyslexiekaart

- Extra tijd voor schriftelijke overhoringen, proefwerken, schoolonderzoeken en examens;
Standaardfaciliteit. Wettelijk geldt hiervoor 20% van de totale proefwerktijd, dus bij een toets van 50 minuten krijgt de leerling 10 minuten extra. Als de docent aan ziet komen dat een dyslectische leerling niet genoeg tijd heeft, dient deze met hem/haar een afspraak te maken wanneer hij/zij het af kan maken.
- Extra tijd bij luisteroefeningen;
De docent houdt in de gaten dat de leerlingen genoeg tijd krijgen om de vragen te lezen. (Het is niet de bedoeling dat ze de opgaven nogmaals mogen horen).
- Toetsen in lettertype Arial 12;
- Opdrachten, uitwerkingen e.d. op papier;
Alleen indien de leerling hierom vraagt. Initiatief ligt bij de leerling.
- Spellingfouten niet meerekenen als spelling niet relevant is;
Standaardfaciliteit.
- Aangepaste beoordeling spelling MVT
Standaardfaciliteit. Niet toegestaan bij (school)examentoeetsen.
- Klas 1 t/m 3 (m.u.v. VMBO klas 3): Gedeelte van de repetitie MVT mondeling of mondelinge herkansing van een bepaald onderdeel;
Dit gebeurt in overleg tussen docent en leerling. Initiatief bij beiden. Het mondeling herkanste deel vervangt het oorspronkelijke, schriftelijke gedeelte. De herkansing moet binnen de periode vallen waarin de oorspronkelijke toets heeft plaatsgevonden.
- Geen (onvoorbereide) voorleesbeurt;
- Huiswerk controleren;
Bij zelfstandig nakijken laten dyslectische leerlingen weleens fouten zitten. Als zij vervolgens dit nagekeken werk moeten leren, gaat het mis. De leerlingen bepalen zelf wanneer zij naar de docent toestappen met de vraag om het nagekeken werk nog even te controleren.
- Klas 1 t/m 3 (m.u.v. VMBO klas 3): Extra mondeling overhoren en eventueel een mondelinge herkansing van (een onderdeel van) een schriftelijke toets;
Dit gebeurt in overleg tussen docent en leerling. Initiatief bij beiden. Het cijfer voor de herkansing is een gemiddelde van het mondelinge en schriftelijke cijfer. Als het gaat om een gedeelte van de toets vervangt het mondeling herkanste onderdeel het oorspronkelijke, schriftelijke gedeelte. De herkansing moet binnen de periode vallen waarin de oorspronkelijke toets heeft plaatsgevonden.

- Gebruik laptop (zie 1.3.1 protocol laptopgebruik);
Indien de leerling de laptop bij het examen wil gebruiken, dient hij deze aan te vragen.
- Gebruik spellingcorrector;
Alleen mogelijk bij gebruik laptop. In de bovenbouw is spellingcorrectie ook toegestaan indien er een toets over het onderwerp spelling wordt afgenomen en ook tijdens de afname van een dictee.
- Tekst-naar-spraak software;
*Via de school kunnen dyslectische leerlingen een licentie krijgen voor het tekst-naar-spraakprogramma TextAid van Woordhelder. Hiermee kunnen zij hun schoolboeken en/of hun toetsen laten voorlezen. Om de schoolboeken digitaal aan te vragen bij Dedicon, dienen de ouders de boekenlijst en een kopie van de dyslexieverklaring op te sturen. Meer informatie hierover is te verkrijgen bij Dedicon. De kosten van deze digitale schoolboeken kunnen achteraf worden gedeclareerd bij school. Schoolboeken die niet verkrijgbaar zijn bij Dedicon kunnen door leerling/ouders zelf worden ingescand.
Indien de leerling tekst-naar-spraak bij het examen wil gebruiken, moet hij hiervan tijdens zijn schoolloopbaan al gebruik hebben gemaakt. Gebruik van tekst-naar-spraaksoftware tijdens het examen dient uiterlijk in januari, vijf maanden voorafgaand aan het examen, te worden aangevraagd. Er is van TextAid zowel een leerling- als een docentenhandleiding op te vragen bij de RT-afdeling.*

1.3.1 Protocol laptopgebruik

Protocol met betrekking tot toestemming verkrijgen laptopgebruik tijdens toetsen:

- De ouder(s)/verzorger(s) dienen voor zoon of dochter een verzoek in bij de betreffende mentor voor gebruik van een laptop in de klas.
- De mentor bestudeert de aangedragen argumenten in het licht van één of meer van de gestelde criteria waaraan een leerling moet voldoen:
 - * in het bezit van dyslexieverklaring
 - * studiebelemmeringen: onleesbaar handschrift en/of groot spellingprobleem.
Dit moet onderbouwd zijn met een verklaring van arts/therapeut of andere deskundige.
- Indien de argumentatie volgens de mentor voldoet aan de gestelde criteria, zal deze de aanvraag voorleggen aan de leerlingbegeleider/RT'er.
- De leerlingbegeleider/RT'er geeft, na bestudering en na overleg met de teamleider, aan de mentor door of betreffende leerling wel of geen toestemming krijgt voor het gebruik van een laptop tijdens toetsen.
- De mentor licht de ouders en de vakdocenten (en eventueel de RT'er) in over het besluit.
- De RT'er past de dyslexiekaart aan en verwerkt dit in SOM.
- De leerlingbegeleider/RT'er maakt notitie van de argumenten om de betreffende leerling wel of geen toestemming te geven en zorgt ervoor dat de teamleider daarvan op de hoogte is.
- Een laptop voor toetsen wordt door school verzorgd.

1.3.2 Gang van zaken digitaal toetsen en gebruik extra tijd

- Leerlingen met recht op tijdsverlenging maken bij toetsen buiten toetsweken om zelf een afspraak met de vakdocent in de pauze vóór of na het lesuur;
- Tijdens een toetsweek geldt deze afspraak niet, aangezien de toetstijden dan automatisch al worden aangepast door het roosterbureau;
- Toetsen worden in principe schriftelijk afgenomen, tenzij anders vermeld. Leerlingen die voor laptopgebruik in aanmerking komen, kunnen na overleg met de vakdocent toestemming krijgen om toetsen op de laptop te maken. Dit geldt met name voor talen en vakken waarbij veel geschreven moet worden, zoals geschiedenis en maatschappijleer.
- Leerlingen maken de toetsen op een laptop van school, nadat ze deze hebben gereserveerd. Reserveringen maken leerlingen zelf bij ICT bij reguliere toetsen.
- In 214A zijn vaste uren per week om toetsen in te halen. Wanneer zij een laptop nodig hebben om de toets te maken, dienen zij deze zelf te reserveren en op te halen bij ICT.
- Leerlingen die toetsen voorgelezen krijgen via het digitale spraakprogramma TextAid, moeten zelf zorgdragen voor zogenaamde oortjes of een koptelefoon. Hiervoor moeten toetsen wel in TextAid worden klaargezet. Zonder oortjes of koptelefoon is het gebruik van TextAid niet mogelijk.
- De leerling gebruikt een usb-stick van de docent om op te slaan. De surveillant/docent kan de antwoorden dan uitprinten via een printer op school en de toets vervolgens op dezelfde manier corrigeren als geschreven toetsen. De surveillant ziet erop toe dat de toets ook daadwerkelijk goed op de USB-stick is opgeslagen.

1.4 Dyslexieprotocol Nederlands (onderbouw en bovenbouw)

M.b.t. lezen voor de lijst mogen dyslectische leerlingen de volgende materialen gebruiken:

- Luisterboeken
- e-readers
- dyslexie-uitgaven van boeken, mits in deze uitgave het originele boek onveranderd is. (Ingekorte dyslexie-uitgaven zijn niet toegestaan).

Onderbouw:

- Voor een **dictee** wordt minimaal het cijfer 3.0 gegeven en de leerling krijgt de mogelijkheid om dit cijfer met 1.0 punt te verhogen door zijn fouten te verbeteren (m.b.v. het leerboek, woordenboek, enz.) Hiervan gaat een remediërende werking uit en het vervangt een minimumcijfer van 4.0 dat op een aantal andere scholen wordt gehanteerd.
- Bij een **repetitie** worden geen spellingfouten gerekend, met uitzondering van het onderdeel spelling en woordbetekenis.
- Bij een **tekst** krijgt de leerling de gebruikelijke faciliteit van meer tijd (of vermindering van vragen).

(Nb: bij alle proefwerken gelden zonder meer de faciliteiten zoals deze op de dyslexiekaart van de leerling staan vermeld).

Bovenbouw havo/vwo:

- Leerlingen mogen hun toetsen indien gewenst op de laptop (met spellingcontrole) maken. Zij moeten daartoe zelf initiatief ondernemen (zie 1.3.1 protocol laptopgebruik).
- Alle spelfouten worden aangerekend, net als bij het examen.

Nb: bij alle proefwerken gelden zonder meer de dispenserende en compenserende faciliteiten zoals deze op de dyslexiekaart van de leerling staan vermeld.

Literatuur havo en vwo bovenbouw:

Havoleerlingen lezen 8 boeken en vwo-leerlingen lezen 12 boeken.

Bovenbouw vmbo:

- In vmbo-T3 en vmbo-T4 geldt geen speciale spellingbeoordeling.
- Leerlingen mogen hun (schoolexamen)toetsen indien gewenst op de laptop (met spellingcontrole) maken. Zij moeten daartoe zelf initiatief ondernemen (zie 1.3.1 protocol laptopgebruik).

Nb: bij alle proefwerken gelden zonder meer de dispenserende en compenserende faciliteiten zoals deze op de dyslexiekaart van de leerling staan vermeld.

Literatuur vmbo bovenbouw:

Dyslectische vmbo-leerlingen lezen net als andere leerlingen 5 boeken.

1.5 Dyslexieprotocol MVT (onderbouw en bovenbouw)

Afspraken aangepaste beoordeling Moderne Vreemde Talen (MVT)
Onderbouw + Bovenbouw

Dyslectische leerlingen hebben wettelijk recht op een aangepaste beoordeling van spellingopdrachten. Dit geldt niet voor (school)examentoetsen.

Doelstelling:

dyslectische leerlingen kunnen meekomen op hun eigen niveau. We houden rekening met de verschillen tussen leerlingen.

Voorwaarden:

- De leerling moet gemotiveerd blijven om vooruitgang te boeken. De leerling moet niet lui worden of zich achter zijn dyslexie verschuilen;
- Het moet praktisch uitvoerbaar zijn. De extra belasting voor docenten moet niet te groot zijn.
- De aangepaste beoordeling moet zodanig gebeuren dat eenzelfde leerling bij verschillende docenten op dezelfde manier beoordeeld wordt. Met andere woorden: het moet objectief zijn en niet afhankelijk van de docent.

Waarom zijn de vreemde talen zo moeilijk voor dyslectische leerlingen?

- omdat het leren van talen zonder taalgevoel moeilijk is;
- omdat het voor leerlingen die na zeven jaar basisonderwijs nog steeds moeite hebben met Nederlands extra zwaar is drie nieuwe talen te leren in de eerste twee jaar van het VO;
- omdat zij een zeer zwak geheugen (auditief kortetermijngeheugen) hebben voor losse woordjes en volgordes van losse letters;
- omdat zij het woordbeeld (orthografisch beeld) van woorden niet vast kunnen houden in het (visuele) geheugen;
- omdat zij moeite kunnen hebben om hun aandacht op meer dan één aspect van een taak tegelijk te richten;
- omdat bij de MVT, in tegenstelling tot het aanleren van de spelling bij het Nederlands, nauwelijks aandacht wordt geschonken aan de klank-tekenkoppeling (de meeste leerlingen pikken dit immers automatisch op).

Problemen die we dan ook zien bij dyslectische leerlingen:

- Ze maken langer beginnersfouten dan hun klasgenoten;
- Ze verwisselen lettervolgordes (b.v.: wahct-watch, thoug-tough, wiht-with);
- Ze schrijven woorden fonetisch, zoals je ze hoort (b.v.: Hoiser-Häuser);
- Moeilijke letters zijn f-v, s-z, ei-ie, eu-ue, m-w, etc.;
- Ze schrijven soms woorden helemaal niet op omdat ze onzeker zijn over het schriftbeeld, terwijl ze wel weten om welk woord het gaat. De leerkracht krijgt wellicht de indruk dat de leerling niet geleerd heeft.

Afspraken voor dyslectische leerlingen bij MVT:

Op de dyslexiekaart staat als standaardfaciliteit, met uitzondering van (school)examentoetsen, een aangepaste beoordeling voor MVT en voor de klassen 1 t/m 3 (m.u.v. VMBO klas 3) de optie voor extra mondelinge overhoringen/mondelinge herkansingen. Verder is er nog de optie voor meer tijd bij luistertoetsen.

1 Aangepaste beoordeling spellingfouten:

Analyseer de fout. Als het woord goed gekozen is (fonetisch geschreven is goed gekozen), reken dat dan goed. Zogenaamde dyslectische fouten als letteromwisselingen en vergeten letters worden niet fout gerekend. Fouten waarin de vorm niet herinnert aan de uitspraak of de schrijfwijze van het woord, moeten aangerekend worden als echt fout, want de leerling blijkt de woordbetekenis niet te kennen. Ook als er door de spellingfout een betekenisverschil zou optreden, wordt dit als fout aangerekend. Grammaticafouten wel aanrekenen, want regels zijn te leren voor dyslectische leerlingen.

Dus in schema:

	Goed	fout
fonetisch goed	X	
dyslectische fouten	X	
vorm herinnert niet aan de uitspraak of schrijfwijze		X
betekenisverschil		X
grammaticafouten		X

Voorbeelden:

- mooi = schön (i.p.v. schön, slechts één accent verschil maar betekenisverschil dus fout)
- jij/jou = moi (i.p.v. toi, slechts één letter verschil maar betekenisverschil dus fout)
- schrijven = witting (dyslectische fout, dus goed rekenen)
- voordeur = vrontdoor (goed gekozen, fout geschreven, dus niet fout rekenen)
- het cadeau = le cadaeu (idem)
- antwoord = anser (idem)
- horloge = ? (niets gekozen, dus fout)
- de tijd = die Minute (fout gekozen, dus fout)

De leerling zou hier slechts vier fouten hebben en niet acht.

Om het uiteindelijke aangepaste cijfer te berekenen, wordt het gemiddelde genomen van het eigenlijke cijfer en het "speciale" cijfer waarbij rekening gehouden wordt met het bovenstaande. Dit is eenvoudig te realiseren door de echte fouten met rood aan te strepen en de dyslectische fouten (zie schema) met groen. Eerst worden alle fouten geteld en wordt het totaal van de dyslectische fouten hiervan afgetrokken en het cijfer berekend. Van deze twee berekeningen wordt het gemiddelde genomen. Dit kost nauwelijks extra tijd. Het voordeel van het middelen van de cijfers is dat de leerling uitgedaagd wordt zijn best te blijven doen geen spelfouten meer te maken. Hij blijft gemotiveerd om vooruitgang te boeken op dit gebied, want hierdoor wordt zijn cijfer beïnvloed. Indien spelling nauwelijks wordt meegewogen, bestaat het gevaar dat de leerling gemakzuchtig wordt en onnauwkeurig gaat leren, omdat spelfouten immers niet worden meegerekend.

2 Mondeling overhoren of mondelinge herkansing van bepaalde onderdelen van de repetitie:

Dit gebeurt in overleg tussen docent en leerling. Het initiatief kan komen van zowel de docent als de leerling. Het cijfer voor de herkansing is een gemiddelde van het mondelinge en schriftelijke cijfer. Als het gaat om een gedeelte van de toets vervangt het mondeling herkanste onderdeel het oorspronkelijke, schriftelijke gedeelte. De herkansing moet binnen de periode vallen waarin de oorspronkelijke toets heeft plaatsgevonden. Deze faciliteit geldt voor de klassen 1 t/m 3 (m.u.v. VMBO klas 3). Uitzondering hierop is het verplichte vak Engels waarbij een overgangsregeling geldt: Leerlingen in A4 en H4 kunnen tijdens dat schooljaar van één toets het idioomgedeelte mondeling doen, dit om de overgang naar de bovenbouw minder groot te maken. In A5/ H5 en A6 is dit niet meer mogelijk.

3 Meer tijd bij luisteroefeningen:

De leerlingen moeten genoeg tijd krijgen om de vragen te lezen. (Het is niet de bedoeling dat ze de opgaven nogmaals mogen horen). In de bovenbouw, onder andere bij het vak Engels, worden luistertoetsen afgenomen met behulp van het zogenaamde dyslexiepakket, dat voorziet in langere pauzemomenten tussen de geluidsfragmenten in, waardoor de leerlingen meer tijd hebben voor het lezen van de vragen met de daarbij behorende antwoordmogelijkheden. Op deze wijze is niet altijd de spelling de reden van onvoldoendes.

*Adviezen bij het samenstellen van toetsen, waar **alle** leerlingen baat bij hebben (vele docenten hebben hun toetsen al op een dergelijke manier samengesteld):*

- Laat de toets aansluiten bij de inhoud en de wijze van oefenen. Als bijvoorbeeld in het leerboek geen of nauwelijks vertaalzinnen voorkomen, vraag deze dan ook niet tijdens een repetitie; als in de les niet met dictees geoefend wordt, las dan niet tijdens een repetitie een dicteegedeelte in;
- Zorg dat bij het overhoren van een grammaticaonderdeel alleen dat onderdeel bevraagd wordt. Als er te veel componenten tegelijk getoetst worden, bijvoorbeeld bij vertaalzinnen, is de toets te complex om elk van de componenten zuiver te meten. Als een leerling bijvoorbeeld niet op de betekenis van een werkwoord kan komen, dan kan hij ook niet laten zien dat hij de correcte uitgang wel weet.

Tips:

- Maak leerlingen erop attent dat ze altijd iets in moeten vullen, ook al zijn ze niet zeker van de spellingwijze. (Niets invullen is sowieso fout)
- Wellicht ten overvloede de volgende suggestie voor het aanleren van woordjes in de MVT: leerlingen dienen eerst de uitspraak en de betekenis van woorden te leren, alvorens zij de spelling moeten kunnen produceren.
- Wijs leerlingen op de mogelijkheid het overhoorprogramma op de computer te gebruiken: www.wrts.nl of Quizlet.

Vaak vragen de leerlingen zich af hoe er beoordeeld is. Om hen hierin inzicht te geven, is het fijn als er in de kantlijn staat aangegeven of het een hele of halve fout is. De dyslectische fouten worden ook genoteerd met heel of half maar dan tussen haakjes. Bij het optellen van de fouten tel je eerst het totaal inclusief de dyslectische fouten en daarna het totaal exclusief deze fouten. Zoals bekend, is het cijfer een gemiddelde van deze twee.

1.6 Aangepast programma/Dispensatie MVT

Dispensatie 2^e Moderne Vreemde Taal – Aangepast programma 2^e Moderne Vreemde Taal (Frans en/of Duits):

Vmbo: dispensatie 2^e MVT wettelijk toegestaan vanaf leerjaar 2;

Havo/vwo:

leerjaar 1 t/m 3: dispensatie 2^e MVT niet mogelijk, maar wel aangepast programma.

Na het derde leerjaar: dispensatie 2^e MVT voor het vwo wel toegestaan. Leerlingen moeten dan in plaats daarvan een ander vak kiezen. (Op het havo kan een pakket worden samengesteld zonder Frans en/of Duits, en wel in de profielen EM, NG of NT).

Criteria: Wanneer komt een leerling in aanmerking?:

- De leerling heeft een dyslexieverklaring;
- Er is sprake van handelingsverlegenheid; Ondanks de faciliteiten op de dyslexiekaart is de leerling niet in staat om redelijke cijfers voor de taal te halen. Hierbij moet voldaan zijn aan de volgende voorwaarden:
- De leerling moet duidelijk inzet hebben getoond;
- Ongeveer 50 % van de SO's moet mondeling zijn herkanst. Voor repetities geldt dat alleen dat gedeelte mondeling mag worden herkanst, waarbij spellingfouten gemaakt kunnen worden of waarbij veel gelezen moet worden (dus geen luistervaardigheid of grammatica-onderdelen);
- De aanvraag moet ondersteund worden door een extern deskundige bij wie de leerling begeleiding voor de betreffende taal heeft gevolgd (zichtbaar middels handelingsplan).

Stappenplan

- Het initiatief kan komen van de ouders, de vakdocenten of de mentor;
- Zij melden deze wens aan de RT'er;
- RT'er vraagt de talen-vakdocenten om advies en licht de mentor en teamleider in;
- Mentor, teamleider en RT'er beslissen in samenspraak of dispensatie/aangepast programma MVT wordt toegekend;
- De teamleider vraagt de vakdocent Frans/Duits eventueel een aangepast programma MVT te maken, in overleg met de RT'er;
- De teamleider biedt het aangepaste programma aan de mentor aan;
- Mentor communiceert het met de ouders;
- Teamleider meldt het aan inspectie;

2 Beleid Ernstige Rekenproblemen en Dyscalculie

2.1 Inleiding

Binnen het DevelsteinCollege willen wij dat iedere leerling met een diploma en voldoende rekenvaardigheden onze school verlaat. Daarom hebben wij een leerlingvolgsysteem om het niveau van de leerlingen vast te stellen en bieden wij de begeleiding aan die iedere leerling eventueel nodig heeft.

In de onderbouw geldt dit voor alle leerlingen. In de bovenbouw geldt dit alleen nog voor de leerlingen die geen wiskunde kiezen. Deze leerlingen moeten namelijk verplicht een schoolexamen rekenen maken voor hun eindexamen. Zie 2.2 begeleidingstraject RT-rekenen.

Leerlingen met dyscalculie krijgen extra faciliteiten en hulp. Zie 2.3 dyscalculiebeleid.

Ernstige rekenproblemen en dyscalculie

Bij ons krijgen leerlingen met rekenproblemen hulp. Niet alleen de leerlingen met dyscalculie. Ook leerlingen met een ernstige achterstand krijgen bij ons de hulp die zij nodig hebben.

Het belangrijkste verschil tussen een ernstig rekenprobleem en dyscalculie is dat dyscalculie een stoornis is. Bij dyscalculie zijn de rekenproblemen hardnekkig en niet te verklaren vanuit andere problemen (zoals motivatieproblemen en/of problemen met de leerkracht en/of onjuist niveau). Zo kunnen leerlingen binnen het VO wel ernstige rekenproblemen hebben met grote rekenachterstanden, terwijl er geen sprake is van dyscalculie. Bij deze leerlingen is er geen sprake van hardnekkigheid en is ontwikkeling op het gebied van rekenen nog mogelijk. Zie 2.3 dyscalculiebeleid.

2.2 Begeleidingstraject RT-rekenen

Brugklas

Signalering

In oktober vindt de screening plaats. Bij alle brugklasleerlingen wordt de toets Diacijfer 0 afgenomen. Daarnaast inventariseren we welke leerlingen er op de basisschool problemen hadden met rekenen. De leerlingen die uitvallen op de DIA-toets krijgen begeleidingslessen rekenen. De ouder(s)/verzorger(s) krijgen een brief met de uitslagen van Dia-toetsen.

Een leerling die met een dyscalculieverklaring (zie 2.3) onze school binnenkomt, wordt vanaf het begin begeleid. Rond de zomervakantie neemt de Remedial Teacher (RT'er) contact op met de ouder(s)/verzorger(s) om uitleg te geven over de begeleiding. In september beginnen we met ongeveer vier startlessen, waarin de leerling o.a. wordt voorbereid op het reken/wiskundeonderwijs binnen het voortgezet onderwijs. In deze lessen wordt ook zijn/haar dyscalculiekaart uitgereikt.

Begeleidingslessen

De leerlingen krijgen alleen begeleidingslessen voor de domeinen (getallen, verhoudingen, maten en meetkunde en verbanden) waar zij onvoldoende voor scoren. Deze leerlingen werken tijdens de les en/of thuis aan de domeinen met behulp van o.a. het digitale rekenprogramma Studyflow. De leerling moet tijdens en/of buiten de les voldoende inzet tonen. De RT'er of vakdocent helpt de leerling met de onderdelen waar hij/zij moeite mee heeft d.m.v. extra uitleg in verschillende handelingsniveaus en hij/zij houdt overzicht over de voortgang van de leerling tijdens de les en in de methode. Ouders kunnen hun kind helpen door af en toe mee te kijken bij het maken van opgaven en/of hun kind te motiveren. Deze begeleidingslessen lopen van periode 2 tot en met periode 4 en vinden plaats buiten het lesrooster om. Leerlingen missen geen andere lessen.

Eindevaluatie

Aan het einde van het schooljaar maken alle leerlingen van klas 1 de volgtoets Diacijfer 1. De uitslag hiervan krijgt de leerling in een brief mee naar huis. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze toets worden de leerlingen in de tweede klas geselecteerd voor begeleiding (zie ook signalering klas 2 en klas 3 havo/vwo).

Klas 2 en klas 3 havo/vwo

Signalering

Leerlingen in de tweede klas en derde klas havo/vwo worden geselecteerd voor remedial teaching op basis van hun resultaten van de voortgangstoets Diacijfer 1 (brugklas) of Diacijfer 2 (2^e klas) die afgenomen is aan het einde van de brugklas of einde klas 2.

Begeleidingslessen

De leerlingen krijgen alleen begeleidingslessen voor de domeinen (getallen, verhoudingen, maten en meetkunde en verbanden) waar zij onvoldoende voor scoren. Deze leerlingen werken tijdens de les en/of thuis aan de domeinen met behulp van o.a. het digitale rekenprogramma Studyflow. De leerling moet tijdens en/of buiten de les voldoende inzet tonen. De RT'er of vakdocent helpt de leerling met de onderdelen waar hij/zij moeite mee heeft d.m.v. extra uitleg in verschillende handelingsniveaus en hij/zij houdt overzicht over de voortgang van de leerling tijdens de les en in de methode. Ouders kunnen hun kind helpen door af en toe mee te kijken bij het maken van opgaven en/of hun kind te motiveren. Iedere periode is wordt er begeleiding gegeven voor een ander domein. Periode 1: Getallen, periode 2: verhoudingen, periode 3: meten en meetkunde en

periode 4 verbanden. Deze lessen vinden plaats buiten het lesrooster om. Leerlingen missen geen andere lessen.

Eindevaluatie

Aan het einde van het schooljaar maken alle leerlingen van klas 2 en 3 de volgtoets Diacijfer 2 (klas 2) of Diacijfer 3 (klas 3). De uitslag hiervan krijgt de leerling in een brief mee naar huis. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze toets worden de leerlingen in de klas 3 havo/vwo geselecteerd voor begeleiding of zij stromen door naar de bovenbouw, waar extra begeleiding voor rekenen niet meer standaard is.

Klas 3 vmbo-t, 4 vmbo-t, 4 havo en 5 havo

Voor leerlingen met wiskunde in hun pakket zitten de rekenvaardigheden geïntegreerd in de eindtoetsing voor wiskunde. Van deze leerlingen wordt verwacht, dat wanneer zij hun examen wiskunde voldoende afronden, zij ook over goede rekenvaardigheden beschikken.

Leerlingen zonder wiskunde krijgen een apart schoolexamen rekenen. Wat zij moeten doen, wanneer de toetsing is en hoe de herkansingsmogelijkheden plaatsvinden staat ook beschreven in het PTA voor rekenen.

Deze leerlingen zonder wiskunde in hun pakket krijgen tot aan hun schoolexamen een uur per week rekenvaardigheden op hun rooster. Aan het begin van het schooljaar wordt een instaptoets gemaakt van het digitaal rekenprogramma Studyflow. Naar aanleiding van deze instaptoets kunnen leerlingen vrijstelling voor lessen krijgen wanneer een onderwerp behandeld wordt dat zij al beheersen.

Ook het schoolexamen wordt gemaakt binnen het digitale programma Studyflow.

De afname staat gepland op de volgende momenten:

Schoolexamen: vmbo-t 4 en havo 5: februari

Herkansing: vmbo-t 4 en havo 5: 2 weken na het schoolexamen

Schoolexamen: vmbo-t 3 en havo 4: toetsweek 4

Herkansing vmbo-t 3 en havo 4, zal plaatsvinden in het volgende schooljaar

Voor leerlingen met een dyscalculieverklaring, waaruit blijkt dat zij niet in staat zijn het reguliere schoolexamen te maken, bestaat de mogelijkheid om een aangepaste toets te maken. Deze leerlingen mogen een rekenkaart en een rekenmachine gebruiken (artikel 55) onder voorwaarde dat deze faciliteiten zijn vermeld in de dyscalculieverklaring.

2.3 Dyscalculiebeleid

De definitie van dyscalculie:

Een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen met het leren en vlot/accuraat oproepen/toepassen van reken-/wiskundekennis (feiten/afspraken).

Leerlingen met dyscalculie zijn niet lui of dom. Hun falen op het gebied van rekenen is geen onwil. Vaak hebben ze hun gehele schoolperiode al geworsteld met rekenen en hebben ze al veel begeleiding gehad. Hun motivatie is hierdoor vaak verdwenen. Daarom is het noodzakelijk om leerlingen met dyscalculie extra te stimuleren en te motiveren om toch te blijven rekenen. Met veel herhaling en motivatie is het vaak toch mogelijk kleine stapjes vooruit te zetten.

Het is niet alleen belangrijk dat reken-wiskundedocenten rekening houden met leerlingen met dyscalculie. Alle docenten die een vak geven waarbij rekenkundige handelingen worden verricht, waaronder bijvoorbeeld economie, natuur- en scheikunde, biologie en aardrijkskunde, dienen rekening te houden met leerlingen met dyscalculie.

Waarom kun je bij een leerling dyscalculie herkennen?

- Problemen met rekenen al vanaf het begin van de basisschool;
- Problemen met rekenen zijn hardnekkig. Er is sprake van didactische resistentie (begeleiding zoals remedial teaching geeft niet het gewenste resultaat);
- Problemen met getalbegrip;
- Automatiseringsproblemen;
- Problemen met vlotte en accurate beschikbaarheid van rekenfeiten;
- Rekenvaardigheid wijkt significant af van wat verwacht mag worden;
- Schoolvorderingen worden belemmerd.
- Sociaal-emotionele problemen, zoals verminderd zelfbeeld en rekenangst.

Dyscalculie wordt soms omschreven als dyslexie, maar dan op het gebied van rekenen in plaats van taal. Dit is niet juist. Er zijn wel degelijk duidelijke verschillen. Een belangrijk verschil is dat dyslexie op latere leeftijd naar voren kan komen, bijvoorbeeld in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Dit komt mede doordat dyslectische leerlingen zeer goed kunnen compenseren met hun geheugen. Bij dyscalculie is hier geen sprake van. Bij leerlingen die op de basisschool goed konden rekenen en in het voortgezet onderwijs problemen krijgen met rekenen, ligt de oorzaak niet op het gebied van dyscalculie.

Volgens welke procedures kan een leerling een dyscalculieverklaring krijgen?

- Sommige leerlingen komen met een dyscalculieverklaring op school;
- De RT'er kan een vermoeden van dyscalculie hebben. Ouders wordt geadviseerd hun kind extern te laten onderzoeken. Een psycholoog of orthopedagoog voert vervolgonderzoek uit, stelt de eventuele diagnose dyscalculie en geeft een verklaring af. De kosten van het externe dyscalculie-onderzoek zijn voor rekening van ouders.

Wat te doen bij een vermoeden van dyscalculie?

- Mentor/vakdocent/ouder of leerling meldt de leerling aan bij de RT'er rekenen (mdvos@develsteincollege.nl); Bij afwezigheid kunt u contact opnemen met mevr. Oosting (moosting@develsteincollege.nl);
- RT'er vraagt de reken/wiskundedocent om advies (cijfergemiddelde, inzet, enz.);
- RT'er zoekt vervolgens alle bestaande gegevens op: de eventuele signaleringstoetsen, behaalde cijfers en/of de gegevens van de basisschool;
- Als de informatie van de reken-wiskundedocent en de bestaande gegevens voldoende aanleiding geven voor verder onderzoek, komt de leerling in aanmerking voor de NDS (Nederlandse Dyscalculie Screener) en een diagnostisch rekengesprek;
- Indien het resultaat van dit vooronderzoek een verder onderzoek rechtvaardigt, wordt ouder(s)/verzorger(s) geadviseerd hun kind extern te laten testen. Eventueel geeft de extern deskundige hierna een dyscalculieverklaring af. De kosten van het externe dyscalculie-onderzoek zijn voor rekening van ouders;
- De RT'er heeft afspraken gemaakt met het externe bureau 'Kinderpraktijk Heijligers & Treep.' Wanneer ouder(s)/verzorger(s) willen, kunnen zij het dyscalculie-onderzoek laten uitvoeren door dit bureau. De RT'er neemt kosteloos een deel van het onderzoek af, waardoor het onderzoek tegen een gereduceerde prijs uitgevoerd kan worden. Meer informatie hierover kunt u opvragen bij mevrouw De Vos. Voor meer informatie over het onderzoeksbureau: <https://www.kinderpraktijkdordrecht.nl/>
- RT'er communiceert het hele traject met de mentor;
- Als er dyscalculie wordt geconstateerd, communiceert de RT'er dit met de docenten.

Let op:

Indien DevelsteinCollege geen aanleiding ziet voor extern onderzoek wil dit niet per definitie zeggen dat de leerling geen dyscalculie heeft. Er is dan nog geen diagnose gesteld. Indien ouders zekerheid willen hebben, staat het hen altijd vrij om een extern onderzoek in te stellen.

Wat kan de school betekenen voor leerlingen met dyscalculie?

Een leerling met dyscalculie (en ernstige rekenproblemen) krijgt op het DevelsteinCollege in ieder geval gedurende het eerste en tweede leerjaar begeleiding. Grotendeels in de vorm van begeleiding door de RT'er (zie 2.2 begeleidingstraject RT-rekenen). Mochten leerlingen meer begeleiding nodig hebben, dan is dat vanaf het 3^e leerjaar aan te vragen. Ook is het mogelijk om een rekenarrangement te krijgen. Dit gaat via de ondersteuningscoördinator.

Dyscalculie wordt door de onderwijsinspectie erkend als een stoornis. Binnen het DevelsteinCollege werken wij met een dyscalculiekaart³. Iedere leerling met een dyscalculieverklaring die door een ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater is opgesteld krijgt een dyscalculiekaart met compenserende faciliteiten waar de leerling recht op heeft en de verplichtingen die de leerling heeft (zie 2.3).

Bronnen:

Examenblad (www.examenblad.nl)

SLO (SLO.nl)

Van Groenestijn M., Van Dijken G., Janson D.(2012), Protocol Ernstige RekenWiskunde-problemen en dyscalculie VO. Assen: Van Gorcum

Studyflow.nl

³ Zie Bijlage 3: Dyscalculiekaart

2.4 Toelichting faciliteiten dyscalculiekaart

- Extra tijd bij schriftelijke overhoringen en repetities met rekenkundige handelingen.
Iedere leerling met een dyscalculieverklaring heeft recht op extra tijd bij toetsen waarbij rekenkundige handelingen moeten worden verricht. Het gaat hier om toetsen bij de vakken wiskunde, economie, natuur- en scheikunde, biologie en aardrijkskunde. Niet bij iedere toets van bovenstaande vakken hoeven de leerlingen rekenkundige handelingen te verrichten, daarom wordt extra tijd toegekend in overleg met de docent. De leerling dient van tevoren te overleggen met de docent of het toekennen van extra tijd van toepassing is bij de te maken toets. Wettelijk geldt hiervoor 20% van de totale proefwerktijd, dus bij een toets van 50 minuten krijgt de leerling 10 minuten extra. Als de docent aan ziet komen dat een leerling met dyscalculie niet genoeg tijd heeft, dient deze met hem een afspraak te maken wanneer hij/zij de toets af kan maken.
- Gebruik rekenmachine bij wiskunde tijdens schriftelijke overhoringen en repetities.
Bij iedere toets wiskunde mag de leerling een rekenmachine gebruiken. De leerling met dyscalculie is wel verplicht om net als iedere andere leerling een berekening op te schrijven. Wanneer een toets door gebruik van de rekenmachine bij wiskunde nutteloos wordt is het mogelijk dat de docent beslist dat de leerling dispensatie voor de toets krijgt. Diatoetsen zijn hierbij een uitzondering. Bij Diacijfer mag de leerling geen rekenmachine gebruiken. Hij/zij zal gebruik moeten maken van de ingebouwde rekenmachine.
- Gebruik rekenkaarten.
Leerlingen met dyscalculie mogen één van de op het examen toegestane standaard rekenkaarten gebruiken bij toetsen. Dit onder voorwaarde dat deze faciliteit is vermeld in de dyscalculieverklaring. De standaard rekenkaarten zijn geen echte rekenhulp, maar zijn niet meer dan gestructureerde uitwerkingsbladen. Ze zijn te vinden op: [Rekenkaart en centrale examens | 2025 | Examenblad.nl](#)
- Gebruik opzoekboekje/ hulpkaarten.
Leerlingen met dyscalculie mogen gebruikmaken van opzoekboekjes/hulpkaarten bij toetsen met rekenvaardigheden in de onderbouw (vmbo-t 1 en 2 en havo 1, 2 en 3), ook bij de Diacijfertoeets.
Dit onder een aantal voorwaarden:
 - *Deze faciliteit is vermeld in de dyscalculieverklaring;*
 - *De leerling gaat het desbetreffende vak niet kiezen in zijn/haar vakkenpakket. Bij het eindexamen mag je geen gebruik maken van deze faciliteit;*
 - *De leerling heeft extra hulp gehad bij het oefenen van het hoofdstuk (extern of door RT'er);*
 - *De RT'er heeft het gebruik ervan goedgekeurd d.m.v. een handtekening.*
- Opschrijven van extra tussenstappen bij het maken van een schriftelijke overhoring of repetitie bij wiskunde.
Leerlingen met dyscalculie zijn vrij om zo veel mogelijk tussenstappen op te schrijven als zij denken nodig te hebben teneinde tot een gewenst antwoord te komen.

Bijlage 1

Dyslexiekaart

dyslexiekaart

Naam:

De aanbevelingen op deze kaart maken deel uit van het beleid van de school om dyslectische leerlingen de faciliteiten te bieden waar ze recht op hebben. Wij verzoeken alle docenten deze aanbevelingen zo veel mogelijk in acht te nemen. Deze leerling heeft er baat bij.

Indien er vragen of problemen zijn, neemt u dan contact op met de remedial teacher. Bedankt voor uw medewerking.

Voorkant van een dyslexiekaart

Persoonlijke faciliteiten

○ Extra tijd voor schriftelijke overhoringen, proefwerken, schoolonderzoeken en examens; ○ Extra tijd bij luisteroefeningen; ○ Opdrachten, uitwerkingen e.d. op papier; ○ Spellingfouten niet meerekenen als spelling niet relevant is; ○ Aangepaste beoordeling spelling MVT
<i>Niet toegestaan bij (school)examentoeetsen</i> ○ Klas 1 t/m 3 (m.u.v. VMBO klas 3): gedeelte van de repetitie MVT mondeling of mondelinge herkansing van een bepaald onderdeel; <p>N.B.: Dyslectische leerlingen krijgen hun toetsen aangeboden in lettertype Arial 12, evenals alle andere leerlingen.</p> | <ul style="list-style-type: none"> ○ Geen (onvoorbereide) voorleesbeurt; ○ Huiswerk controleren; ○ Klas 1 t/m 3 (m.u.v. VMBO klas 3): Extra mondeling overhoren en eventueel een mondelinge herkansing van (een onderdeel van) een schriftelijke toets. <p>Extra hulpmiddelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Gebruik laptop; ○ Gebruik spellingcorrector; ○ Tekst naar spraak software; ○ Andere mogelijkheden:
..... |
|---|--|

Achterkant van een dyslexiekaart

verantwoordelijkhedenkaart leerling

Naam:

De aanbevelingen op deze kaart zijn speciaal voor dyslectische leerlingen verzameld. Ze maken deel uit van het beleid van de school.

Je bent zelf verantwoordelijk voor alle afspraken.

Indien er problemen zijn, kun je deze met de docent, je mentor en/of de remedial teacher bespreken.

Voorkant van een verantwoordelijkhedenkaart

Afspraken	
Tijdens de les <ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor goede aantekeningen, kopieer deze eventueel; • Schrijf het huiswerk goed op; • Vraag hulp, extra uitleg; • Vraag controle van je huiswerk; Vraag of je een leesbeurt mag voorbereiden. 	Bij toetsing <ul style="list-style-type: none"> • Lees goed wat er staat en wat er gevraagd wordt; • Controleer je werk, niets vergeten? Kom op voor je rechten; vraag eventueel om de afgesproken faciliteiten.
Huiswerk <ul style="list-style-type: none"> • Plan je werk, werk vooruit; • Werk niet te lang achter elkaar; • Vraag om software of cd's die bij de methode horen; Maak aantekeningen, schema's en leer die samenvattingen. 	Algemeen <ul style="list-style-type: none"> • Maak gebruik van je faciliteiten; • Zorg dat je je dyslexiekaart bij je hebt; Overleg indien nodig met de docent of de remedial teacher.

Achterkant van een verantwoordelijkhedenkaart

Bijlage 2:
Artikel 3.54 en 3.55 van het Uitvoeringsbesluit WVO

Artikel 3.54. Afwijkende wijze van examineren bij handicap of ziekte

16

- 1 De rector of directeur kan toestaan dat een examenkandidaat op grond van zijn handicap of ziekte het eindexamen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die examenkandidaat.
- 2 De rector of directeur bepaalt de wijze waarop het eindexamen door de examenkandidaat vanwege zijn handicap of ziekte wordt afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen van dit besluit wordt voldaan.
- 3 Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap of ziekte, geldt voor de aangepaste wijze van examineren, bedoeld in het eerste lid, dat:
 - a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater is opgesteld;
 - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in elk geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten; en
 - c. een andere aanpassing kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onderdeel a genoemde deskundigenverklaring over betrokkene een voorstel wordt gedaan of indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
- 4 De rector of directeur doet van de wijze waarop het examen ingevolge dit artikel wordt afgelegd zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

Artikel 3.55. Afwijkende wijze van examineren bij onvoldoende beheersing Nederlandse taal

3

- 1 Het bevoegd gezag kan toestaan dat voor een examenkandidaat op grond van onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal wordt afgeweken van dit besluit, indien deze examenkandidaat met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaar onderwijs in Nederland heeft gevolgd en het Nederlands niet de moedertaal is.
- 2 De afwijking, bedoeld in het eerste lid, kan betrekking hebben op:
 - a. het vak Nederlandse taal en literatuur;
 - b. het vak Nederlandse taal; of
 - c. enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.
- 3 De afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het centraal examen uit een verlenging van de duur van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen van toestemming tot het gebruik van een verklarend woordenboek van de Nederlandse taal.
- 4 De rector of directeur doet van elke afwijking ingevolge dit artikel mededeling aan de inspectie.

Bijlage 3:

Dyscalculiekaart

dyscalculiekaart

Naam:

De aanbevelingen op deze kaart maken deel uit van het beleid van de school om leerlingen met dyscalculie de faciliteiten te bieden waar ze recht op hebben. Daarnaast zijn leerlingen zelf verantwoordelijk voor hun eigen leerproces. Wij verzoeken de docent deze aanbevelingen zo veel mogelijk in acht te nemen. Deze leerling heeft er baat bij.

Indien er vragen of problemen zijn, neemt u dan contact op met de remedial teacher. Bedankt voor de medewerking.

Voorkant van een dyscalculiekaart

Persoonlijke aanbevelingen

De faciliteiten:

- Extra tijd bij schriftelijke overhoringen en repetities met rekenkundige handelingen.
- Gebruik rekenmachine tijdens schriftelijke overhoringen en repetities bij wiskunde
- Gebruik rekenkaart bij toetsen met rekenvaardigheden
- Gebruik opzoekboekje/hulpkaarten bij toetsen met rekenvaardigheden
- Opschrijven van extra tussenstappen bij het maken van een schriftelijke overhoring of repetitie bij wiskunde

De verantwoordelijkheden van de leerling:

- Schrijf je huiswerk goed op
- Plan je werk, werk vooruit
- Maak je werk zorgvuldig
- Lees goed wat er gevraagd wordt
- Vraag om hulp, extra uitleg
- Vraag om controle van je huiswerk
- Maak gebruik van jouw faciliteiten
- Zorg dat je je dyscalculiekaart bij je hebt
- Overleg indien nodig met de docent of de remedial teacher

Achterkant van een dyscalculiekaart

DevelsteinCollege

gymnasium, atheneum, havo en vmbo-t

Develsingel 5, 3333 LD Zwijndrecht

Postbus 377, 3330 AJ Zwijndrecht

T: 078 - 619 45 66

E: info@develsteincollege.nl

www.develsteincollege.nl